

Szabó András:

Megrontás, szexuális visszaélés – hogy is van ez? II.

A cikk első részében a hatályon kívül helyezett, régi Btk. által megrontás címszó alatt büntetni rendelt tényállást elemeztem. Itt a 2012. évi C. tv. (a továbbiakban: „új Btk.”) vonatkozó rendelkezéseit tekintem át és hasonlítom össze a korábbi szabályozással hogy kiderüljön: vajon az új kódex hozott-e érdemi változást a bűncselekménnyel kapcsolatban.

Az új Btk. a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között tárgyalja az új nevet kapott *szexuális visszaélés* deliktumát. A törvény 198. szakasza kétféle alapcselekményt [(1) és (4) bekezdések], egy *sui generis* tényállásrészt képező kísérletet [(2) bekezdés] és egy szigorúbban büntetni rendelt alakzatot [(3) bekezdés] tartalmaz. A továbbiakban közösen minden esetben mindkét résztvevő beleegyezésével folytatott, erőszakmentes cselekményt értek, és kizárólag ezeket vizsgálom.

A szexuális visszaélés alapesetét így fogalmazta meg a jogalkotó: „Az a 18. életévét betöltött személy, aki 14. életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen, büntett miatt 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az előbbi szakasz *sui generis* büntetni rendelt kísérlete így szól: „Az a 18. életévét betöltött személy, aki 14. életévét be nem töltött személyt arra törekszik rábírní, hogy vele vagy mással szexuális cselekményt végezzen, 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az új Btk. – (fel)ismerve az effajta visszaélések gyakori előfordulását, magas látenciáját és kiemelkedő veszélyességét – súlyosabban rendeli büntetni az elkövető és a sértett közötti „szorosabb bizalmi” viszony kihasználásával történő elkövetést. Itt a jogszabály ekként fogalmaz: „Ha a sértett az elkövető hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető a szexuális visszaélést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el, a büntetés az (1) bekezdésben meghatározott esetben 2 évtől 8 évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés.”

A törvény fokozatosságot mutat az utolsó, vagyis a másik alapesetet szabályozó bekezdésnél: „Az a 18. életévét betöltött személy, aki 14. életévét betöltött, de 18. életévét be nem töltött személlyel a vele kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve szexuális cselekményt végez, 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Ez a szakasz tehát a 14. és 18. életévük között lévő sértettekkel való szexuális cselekmények végzését csak a – 14. életév alatti sértett esetében súlyosító körülményt képező – belső bizalmi viszonytal történő elkövetés esetén rendeli büntetni, egyébként nem.

A Btk. értelmező rendelkezései között találjuk meg a „szexuális cselekmény“ igencsak kézenfekvő definícióját. A 459. § (1) bekezdésének 27. pontja szerint ide tartozik: „... a közösülés és minden súlyosan szeméremsertő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas vagy arra irányul.“ Fontos különbséggként kell megjegyeznünk, hogy a régi Btk.-val ellentétben az új törvény már nem tesz különbséget közösülés és fajtalanság között, hanem a kettőt összefoglalva, szexuális cselekmény néven említi. Ennek következtében a régi Btk.-nál látható, a két cselekmény eltérő értékelésére építő fokozatosság az új kódexből teljességgel hiányzik.

De vajon mi a helyzet az előző törvény kapcsán említett logikai ellentmondással, sikerült-e befoltozni a lyukat a jogalkotónak? Ezt vizsgálva a következő eredményekre jutunk.

Pontosításnak tekinthető az előző Btk.-hoz képest, hogy az elkövető – életkori szempontból – mind a négy esetben pontosan definiálva lett. A törvény, elődje kedvelt „Aki...“ fordulata helyett a szakasz során mindvégig „Az a 18. életévét betöltött személy...“-t nevez meg elkövetőként. Ez a szövegmódosítás azonban sajnos még nem elég a korábbi probléma orvoslására.

Ha egy 18. életévét betöltött személy egy 14. életévét be nem töltött személlyel végez szexuális cselekményt, a korábbi kifejezéssel élve „megrontja“ azt, ami – az előző kódex szabályaihoz hasonlóan – változatlanul bűncselekménynek minősül.

Ha ugyanezzel a sértettel ugyanezt egy 14. életévét betöltött, de 18. életévét be nem töltött személy teszi, az a jelenlegi kódex szerint nem büntetendő.

Ha a 14. és 18. életéve közt járó személy az előbbi sértettünket mással való közösülésre bírja rá, nem büntetendő.

A régi Btk.-hoz hasonlóan a probléma az új Btk. kapcsán is a most utolsóként tárgyalt (bár logikailag helyesebben az előbbi előtt említendő) merül fel. A paragrafusban ugyanis helyet foglal „mással“ is, ami nyelvtani-logikai szempontból a már kiiktatott „aki“ ikertestvérenek tekinthető. Úgy gondolom, hogy ennek a szónak a paragrafusban hagyása miatt nem tökéletes a jogszabálmódosítás.

Különbözik ugyanis ugyanannak a cselekménynek (egy 14-18 év közötti és egy 14 éven aluli személy szexuális cselekményt végez egymással) a megítélése attól függően, hogy tettesi alakzattal vagy sui generis büntetni rendelt rábírással hozzuk-e összefüggésbe.

Ha a fenti esetet az elkövetők oldaláról nézzük, a 14 és 18 év közötti fiatal azzal, hogy 14 évesnél fiatalabb társával például közösül, egészen 18 éves korának eléréséig nem valósít meg jogsértést. Ilyen esetben tehát *nem történik bűncselekmény*.

Ha azonban a fenti példa 14 évesnél fiatalabb résztvevőjét egy 18. életévét betöltött személy bírja rá ugyanerre a cselekményre – bár az érintett alapcselekmény továbbra is kívül esik a büntetőjog körén – az erre való rábírást az előző kódexhez hasonlóan *továbbra is szankcionálni rendeli* a jogalkotó.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az új törvény a szexuális cselekmények egy kategóriába gyűjtésével a tárgyalt tényállás tekintetében enyhülést mutat. Egy 16 éves elkövető 13 éves sértettel történő közösülése például a korábbi kódex szerint büntetendő cselekmény volt, a hatályos szerint (a 18-as elkövetői korhatár el nem érése miatt) azonban már nem az.

Véleményem szerint helyes irány a hatalommal visszaélve történő elkövetésnek az alapesetnél következetesen mindig eggyel magasabb büntetési tétellel való szankcionálása is – prevenciósz szempontból mindenképp. Továbbra sem adott viszont egyértelmű választ a jogalkotó arra a kérdésre, hogy a szexuális visszaélés kapcsán a benne részt vevő felek magánautonómiáját, szexuális szabadságát kívánja-e nagyobb tiszteletben tartani, vagy az egészséges szexuális fejlődésükhöz fűződő jogpolitikai érdeket szem előtt tartva szabályoz.

Előbbi esetben az első bekezdésnek valahogy így kellene szólnia: „Az a 18. életévét betöltött személy, aki 14. életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy ~~mással~~ **18. életévét betöltött más személlyel** szexuális cselekményt végezzen, büntetett miatt 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.“

Utóbbi esetben – szintén az első bekezdést példaként véve – így fogalmazhatna a jogalkotó: „~~Az a 18. életévét betöltött személy,~~ **Aki** 14. életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen, büntetett miatt 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.“

Bízunk benne, hogy a jogalkotó egy következő jogszabálmódosítással ezt a talán jóindulattal alkotott, de jelen formájában kissé félresikerült szakaszt felismerve javít majd a büntető kódexünk logikai koherenciáján.